

მეცხევესი

მწყემსმან კეთილმან სული
თვისი დაჰსდვის ცხოვართათვის
იოან. 10—11.

№ 12

1883—1908 წ.

30 ივნისი

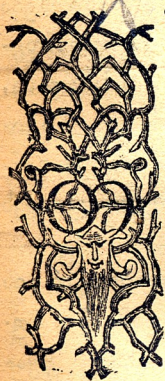
ზ ი ნ ა ა რ ს ი.

სალიტერატურო ბანჟოფილება: შესაძლოა თუ არა ყველა ხალხის გათანასწოლება.—ჩვენ ობლები არა ვართ, მღვდლის იოან. ლუკიანოვისა.—რენანის აზრი სახარების შესახებ.—ტფ გუბერნიის თავად აზნაურთა კრება.—ჟურნალ-გაზეთებიდან.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მცენიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილ-ვნეობაზე:—წიგნი ლევიტელთა.—რედაქციისაგან.—განცხადება.

შესაძლოა თუ არა ყველა ხალხის გათანასწოლება?

(თარგმანი.)

ავისუფლება, თანასწორობა და ძმობა—აი ის კერპი, რომლის წინაც მუხლს იყრის „ახალი ხალხი“ და რომელსაც გუნდრუქს უკმევს! მაგრამ რა უნდათ თანასწორობის მქადაგებელთ? რაღა თქმა უნდა, ისინი არ კმაყოფილდებიან იმ თანასწორობას, რომელიც მოგვიტანა ქვეყნად ქრისტე მაცხოვარმა. იმათ სხვა რაღაც უნდათ. იმათ სურთ, რომ მოსპონ ყოველივე განსხვავება უფროსებსა და მათ ხელ-ქვეით მყოფთა შორის, ყოველივე განსხვავება წოდებათა შორის, და აგრეთვე ყოველივე უაღრესობა, მინიჭებული ჩამომავლობით ან მდგომარეობით.

ვიკითხოთ რაზე ამყარებენ თავიანთ ოცნებას ასეთ თანასწორობაზე? საფუძვლად ხალხის სრულიად გათანასწორობისა ზოგს ის მიაჩნია, რომ ღმერთმა გააჩინა ყველა ადამიანი თანასწორად; სხვები იმას სთვლიან, რომ ყველა კაცის ბუნება ერთნაირია; ხოლო მესამეებს მიაჩნიათ ის გარემოება, რომ პრივილეგია ერთი პირისა აზარალებს ბევრს სხვას.

ყველა ეს და ამის მსგავსი საფუძველი არის შემცდარი დასკვნა, და თავის-თავად არც-კი ღირს ყურადღებად, მაგრამ რადგანაც იმის გამოცხადებას შეუძლიან მოუტანოს ზარალი საზოგადოებრივ კეთილ-წესიერებას და უქადის ზიანს არსებულ საზოგადო წყობილებას, ამისთვის საჭაროა ამ საფუძვლების ჯეროვანი აწონ-დაწონვა იმათ გასაფრთხილებლად, ვისაც ადვილად იზიდავს ყოველნაირი ახალ-მოდური სწავლა.

1) ღმერთმა გაგვაჩინა ჩვენ ყველანი თანასწორად. ეს არის პირველი საფუძველი თავისუფლების და თანასწორობის მომხრეებისა, რომელიც კარგად რომ გავსინჯოთ სიმართლეს მოკლებულია. თუ მივიღებთ მხედველობაში ბუნებითი თანასწორობას, მაშინ რა თქმა უნდა, ყველა ხალხი თანასწორია, რადგანაც ყველას აქვს სული და ხორცი. მაგრამ თუ თქვენ ამაზე ლაპარაკით გინდათ მოსპოთ თვითეული ადამიანის პირადი განსაკუთრებულება და განსხვავებული თვისებანი და ვითარება,—მაშინ ეს დიდი უსამართლობა იქნება.

ხალხი სრულებითაც არ არის თანასწორი ერთი-ერთმანეთში ბუნებიდგან მიღებულის ნიჭიერებით: ზოგს, მაგალითად, აქვს კარგი, მტკიცე ხსოვნა; სხვებს, პირიქით, სუსტი და არა სწორი ერთში ჩვენა ვხედავთ გამჭრიახ და ცოცხალ გონებას, მეორეში-კი — ჩლუნვს და უსიცოცხლოს.

სახელმწიფო რეს...

ზოგი რა საქმესაც-კი მოჰკიდებს ხელს, მომარჯვე-
ბით ასრულებს; ზოგს-კი ძალიან ნაკლებად თუ
შეუძლიან ისიც მხოლოდ რომელიმე საქმის გაკე-
თება; ზოგი არის უფრო ფხიზელი და მხიარული,
ზოგი-კი ზარმაცი და დაღვრემილი; ზოგი არის
პატიოსანი და გულ-კეთილი ხასიათისა, ზოგი-კი,
პირიქით, — მდაბალი და უსირცხვილოა. *) ამნაირათ
მართალი არ არის ის, რომ ბუნებით ყველა ხალ-
ხი თანასწორია.

ხალხის ამნაირი განსხვავებიდან ბუნებისგან
მიცემულის ნიჭიერებით სჩანს, რომ ყველას არ
შეუძლიან ერთი და იმავე საქმის გაკეთება; არ
შეუძლიან ერთნაირის სიბევჯითით მისწრაფება
ერთი და იმავე მიზნისადმი; არ შეუძლიან ერთ-
ნაირი სარგებლობის მოტანა თავიანთი მოქმედე-
ბით. თვითოეულს შეუძლიან იმოქმედოს მხოლოდ
თავის ნიჭის და ძალის მიხედვით, იხელმძღვანე-
ლოს კერძოდ თავის ჭკუით და მოსაზრებით,

ესეც უნდა ვიქონიოთ მხედველობაში, რომ
კაცს შეუძლიან თავისუფლად მოხმარება თავის
კარგებად მოიქცეს დი ცუდათაც, ბეჯითად ან
დაუდევრად; შეუძლიან მთელი თავისი ძალდონე
შეაღიოს რომელიმე საქმეს, ან გაატაროს დრო
სრულიად ზარმაცობაში, — და ამნაირი განსხვავება
კერძო პირებისა ძალიან შორს წავა, გარდა ამისა,
კაცს შეუძლიან მოიხმაროს იმისი ძალ-ღოვ ამნაი-
რად, ხოლო სხვა დროს, სხვა-ნაირათ..

ბოლოს, არ უნდა დავივიწყოთ ისიც, რომ
ადამიანი დედამიწაზე სცხოვრობს არა წმინდა ბუ-
ნებით, პირველ-ყოფილ მდგომარეობაში. ამ ქვეყ-
ნად არის განსაკუთრებითი გაყოფა ნიჭიერებისა;
ღმერთი თავის მიუწითომელის განგებით ზოგს თავის
ქმნილებას აძლევს ნაკლებ ნიჭიერებას, ზოგს-კი —
მომეტებულს, რაზედაც მოწმობს თვით სიტყვა
ღვთისა. ამნაირი განსხვავებისაგან ბუნებრივი ძალე-
ბასა და ნიჭიერებისა ნამდვილად წარმოსდგება
სხვა და სხვაობა უფლებათა, რაიცა უნდათ მოსპონ
ხალხის საზოგადოებაში თანასწორობის მიმდევართ.

*) ამ განსხვავების მიზეზს მშვენიერად ხსნის საღმრთო
წერილი, მაგრამ საღმრთო წერილი ზოგიერთებს არა სწამთ
და თავის საბრალო ტვინით ებღუჭება ისეთ საგნებს, რომ-
ლისაც არა გაეგება-რა, როგორც მაგლითად ივანე გომარ-
თელი.

ამ საგნის უფრო კარგად გასაგებად მივმარ-
თოთ მაგალითებს. კაცი, რომელიც დაჩუქრებულია
ბუნებისაგან სწავლა-განათლების ნიჭიერებით, ან
საზოგადო საქმეების მართვა-გამგეობის ნიჭიერებით,
ან უბრალოდ ვთქვათ, კაცმა თავის მეცადინეობით
მიიღო დიდი ცოდნა და გამოცდილება, — ნუ თუ
იგი მაღლა არა დგას იმაზე, რომელიც ყველა ამას
მოკლებულია? თუ რომ თქვენ არ აძლევთ უცო-
დინარ კაცს ექიმობას, კანონის-მდებლობას; არ
აძლევთ უვიცს პროფესორობას, მასწავლებლობას,
— მაშინ ამითი თქვენ ამტკიცებთ, რომ ყველა ეს
თანამდებობანი ყოველთვის უნდა მიეცეს იმათ,
ვინც ბუნებისაგან დაჩუქრებულია განსაკუთრებუ-
ლი ნიჭიერებით, ვინც გაანვითარა ეს ნიჭიერება
სწავლით ან თვით-მოქმედებით. ჩვენ არ გვინდა
ვთქვათ, რომ გონებას ამ შემთხვევაში ჰქონდეს
უპირატესი და განსაკუთრებული მნიშვნელობა;
ჩვენ ვაქტემმარტებთ მხოლოდ იმას, რომ ვისაც
აქვს ნიჭიერება, იგი თითქოს წინათვე ინიშნება
ბუნებითვე ადრე თუ გვიან მიიღოს ის თანამდე-
ბობა, რომელიც შეეფერება მისს ნიჭს. მაშასადამე,
თუ ბუნება ასაჩუქრებს ხალხს სხვა და სხვა ნიჭი-
ერებით, ადვილი გასაგებია, რომ უნდა იყვეს გან-
სხვავება უფლებაში იმ პირთა, რომელთაც აქვს
ჭკუა და ნიჭიერება.

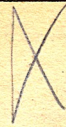
არ შეიძლება გაუშვათ მხედველობიდან ის
გარემოებაც, თუ როგორ ხმარობს ადამიანი ბუ-
ნებისაგან მიცემულს ნიჭიერებას. ეს ახალი წყა-
როა ხალხის უსწორობისა ერთმანეთში. ჩვენ ხში-
რათ ვხედავთ, რომ იმ დროს, როცა ერთი გულს-
მოდგინედ შრომობენ, სხვები უზრუნველად ხარ-
ჯავენ ძვირფას დროს, და სარგებლობენ ცხოვ-
რების სიამოვნებებით. ვხედავთ, რომ ერთნი სცდი-
ლობენ შეასრულონ ცხოვრების თანამდებობა,
მტკიცედ სდგანან სჯულზე და მცნებებზე, სხვები
იფლობიან გარყვნილობის მორევში; ერთნი ავი-
თარებენ და აუმჯობესებენ თავის ბუნებით ნიჭს,
სხვები, პირიქით, ამახინჯებენ და სპობენ. ამისთა-
ნა განსხვავებიდან უნდა გამომდინარეობდეს სხვა
და სხვა უფლებანი. პატიოსანი ხელობანი, რომე-
ლიც მთლად გართულია თავის მუშაობაში; მიწის-
მხენელი, ოფელში გაწურული დილიდან საღამომ-
დის მძიმე მუშაობით, — ამისთანა პირთ განა სამარ-
თლიანად მეტი არ უნდა ჰქონდეს, მინამ მუქთა-

ხორას, რომელიც მთელ დღეებს „ტრაქტირებში“ ალამებს? კეთილ-სინიდიური და მიუდგომელი მსაჯული, ნასწავლი, რომელნიც მომეტებულ ნაწილს თავის სიცოცხლისას სხვას სწირავენ, — განა სამართლიანად მეტად არ უნდა იყვნენ პატივ-ცემულნი, მინამ ისეთი კაცები, რომელთაც თავის სიცოცხლეს სიზარმაცეში და ცუდაობაში და წვრიმალ, დაბალ სიამოვნებებში ატარებენ? ყველასათვის ცხადია, რომ თუმცა ხალხი თანასწორადაა გაჩენილი, მაგრამ იმავე დროს ბუნებამ დააჯილდოვა ადამიანები სხვა და სხვანაირი ნიჭიერებით; და რადგანაც ეს ნიჭიერებანი ერთნაირად არ იხმარებიან, მაშასადამე, აქედგან უნდა წარმოსდგეს უსწორობა და სხვა და სხვაობა ხალხის უფლებების შესახებ.

რა ნაირი არსებითი შედეგი შეიძლება გამოიყვანოთ ხალხის ბუნებითის თანასწორობისაგან? ცხადია ის, რომ ბუნებითი თანასწორობა ხალხისა შეიძლება იქამდის, მანამ კერძო პირები არ გამოიყოფიან ნიჭიერებით, და არ შეიძენენ თავის განსაკუთრებით უფლებებს და მიისწრაფვიდეს იმათ მისალწევად. ხოლო ვინც კანონიერად და სამართლიანად მიიღო ეს უფლებები, ისინი პატივისცემის ღირსნი არიან. იმ აზრიდგან, რომ ხალხი ბუნებით თანასწორია არ შეიძლება ის დასკვნა გამოვიყვანოთ, რომ ერთს არ ჰქონდეს უპირატესობა მეორეზედ, ვინც პატიოსანის გზით და კანონიერად შეიძინა სიმდიდრე, იმას თავისუფლად შეუძლიან დახარჯოს და მოიხმაროს ეს სიმდიდრე. თუ ერთმა სამართლიანად დაიმსახურა, მეორესთან შედარებით, მომეტებული წარჩინება, იმას შეუძლიან კანონიერად ისარგებლოს ამით.

2) სპატივითაა თუ არა, რომ ყველა ხალხი უნდა იყოს კანონის წინაშე თანასწორი? რა თქმა უნდა, რომ მსაჯული თანასწორად უნდა პატივსცემდეს ყველა ადამიანის უფლებას; ასე რომ თუ დავა და ცილობა აქვს ერთმანეთში გლესხა და თავადს, ნასწავლსა და უსწავლელს, კერძო პირსა და თანამდებობის კაცს, — ამას არ უნდა მიაქციოს ყურადღება და საქმე უნდა გადასწვიტოს უსათუოდ მართლის სასარგებლოდ. თუ საქმე მიდის დანაშაულობისათვის დასჯის შესახებ, ან შესახებ იმისა, რომ დამნაშავეს წაერთვას შეძლება რომ სხვას ზარალი არ მისცეს, — მაშინ, რასაკვირ-

ველია, ყურადღება არ უნდა მიექცეს: აქვს იმ კაცს ტიტულები თუ არა, ან რაიმე უპირატესობა, მდიდარია ის, თუ ღარიბი. ამის შესახებ სრულიად სამართლიანია თანასწორობა ყველა ხალხისა კანონის წინაშე. გარნა, თუ სამართლიანობა მოითხოვს, რომ მსაჯული მიუდგომლად ასამართლებდეს განურჩევლად ყველა ადამიანის საქციელს, აგრეთვე სამართლიანობა სრულებითაც არ უშლის რომელიმე წოდების ხალხს იქონიოს საკუთარი სასამართლო, გარდა საერთო სასამართლოსი. ამასთან სამართლიანობა არ უშლის სხვა და სხვა პირებს მიესაჯოს სხვა და სხვანაირი სასჯელი. ბევრ შემთხვევაში ამას კიდევ თხოულობს თვით ბუნება. რაში მდგომარეობს არსებითი თანამდებობა მსაჯულისა? — იმაში. რომ უზრუნველ ჰყოს სრული ხელ-შეუზღებლობა კანონისა. ამისათვის-კი სულ პირველად საჭიროა საფუძვლიანად შესწავლა თვით კანონისა ყველა მხრივ. ცნობილია, რომ არსებობს ბევრი სხვა და სხვა გვარი კანონი, და თვითეული მათგანი მოითხოვს საკუთარს შესწავლას და განსაკუთრებით დახელოვნებას; ეს-კი არ ექნება მოსამართლეს, რომელსაც აქვს მიღებული მხოლოდ საერთო იურიდიული განათლება. მართლაცა და, განა შეიძლება მოვითხოვოთ, რომ თვითეულმა მოსამართლემ საფუძვლიანად იცოდეს ყოველივე ის, რაც მავნებელია ან სასარგებლოა საზოგადოებისათვის შესახებ ვაჭრობისა, ხელოვნებისა, ომიანობისა, სამკურნალო სწავლისა და სხვა. ყველა ამისთანა საქმეში და გარემოებაში სამართლიანობა მიუდგომელის განაჩენისა არის დამოკიდებული მომეტებულს შემთხვევაში სწორე წარმოდგენაზე სარგებლობისა და ზარალისა. განა შეიძლება გამტყუნება კანონის-მდებლისა, რომელმაც საერთო სასამართლოების გარდა, დააარსა საკუთარი სასამართლოები, მაგალითად, სასულიერო, სამხედრო? განა არ არის ეს არსებით საჭიროება და სამართლიანობა? როდესაც დამნაშავეს სასჯელს უნიშნავენ, მაშინაც აგრეთვე უსამართლობაა და უადგილოა თანასწორობა, რომელსაც ასე დაჟინებით თხოულობენ ბევრნი, რომ არც ერთი წოდების დამნაშავე პირი არ უნდა დარჩეს უსასჯელოდ, ამას ლაპარაკი არ უნდა; მაგრამ ეს ხომ არა ნიშნავს იმას, რომ ყველას ერთნაირი სასჯელი დაედოს? ჩვენ ეფიქრობთ, რომ ეს დიდი უსამართლობა

ჩვენ ობლები არა მართ.*

II

საქართველო
საქართველო

გაათავეს თავის ქვეყნიურ ცხოვრება ქრისტეს მოციქულებმა და მოწაფეებმა. იმათი ადგილი დაიჭირეს კაცებმა, რომელთაც არ ენახათ ქრისტე და პირდაპირ მისი სწავლა არ გაეგონათ. მაგრამ ქრისტე მაცხოვარი იმათთანაც ისე ახლოს იყო, როგორც თავის მოწაფეებთან. არც ერთი იმათგანი არ იყო დავიწყებული მისგან. არც ერთი არ იყო დატოვებული. წაიკითხეთ თუნდაც ერთი ფურცელი ქრისტიანობის პირველი დროისა, როდესაც წარმართები საშინლად სდევნიდნენ ქრისტიანებს. ხალხის ბოროტებამ აღარ იცოდა, რანაირი სიმხეცე ეხმარა ქრისტიანების მიმართ, რომ მთლად გაეწყვიტნა იგინი ქვეყანაზედ, რომ მთლად მოესპო მათი სწავლა. რასაც-კი ადამიანის გონებას შეეძლო გამოგონება, ყოველნაირი საშუალება იხმარა ხალხის ბოროტებამ ქრისტიანების წინააღმდეგ ბრძოლაში. ქრისტიანებს ჯვარს აცვამდნენ. ქრისტიანებს უყრიდნენ მშვიერ მხეცებს შესაჭმელად. ქრისტიანებს სწვამდნენ გახურებულს კეცხლზე. ქრისტიანებს სტანჯავდნენ აყროლებულ საპყრობილებებში. ქრისტიანებს გადაასხამდნენ ასანთებ ნივთიერებას, და სწვებდნენ, როგორც ჩირილდნების. ქრისტიანებს ჰგლეჯავდნენ, სჯგვლემდნენ სხვა და სხვა ნაირი რკინის იარაღებით. ამ ტანჯვების ერთ მოგონებაზედაც-კი თავს ხარი ეცემა ადამიანს. მაგრამ აბა შეხედეთ, როგორ იტანდნენ ამ საშინელ ტანჯვებს ქრისტიანები? ისინი მიდიოდნენ ტანჯვაზე ღიღის, ჩვენთვის ეხლა გაუგებარის, სიხარულით. სული იმათი იყო აღვსებული არა ქვეყნიური მშვიდობით, პირი-სახეს ჰქონდა გამომეტყველება ზეციური აღფრთოვანებული. გარეგნულის სახით ისინი მომეტებულად ჰგავდნენ ანგელოზებს, მინამ ადამიანებს. აი მე ვხედავ ამაში, როგორ მიდიან ისინი ტანჯვაზე აღფრთოვანებულის გალობით. აი მე, თითქოს, მესმის, თუ როგორ თვით ტანჯვის დროს, მათი პირიდან ამოდის კურთხევა თვით მტანჯველების მიმართ, მესმის, როგორ შეამცნებენ ერთმანეთს მაგრამ იღვნი ქრისტეს სახელის გულისთვის. თითქოს ტანჯვა არც-კი ეხებოდა მათ. არც ერთი კვნესა, არც ერთი ჩივილი... არხილიკონი ლავრენტი მტანჯველებმა დასდევს ძალზე გახურებულ რკინაზე. და როგორ მოიქცა მოწამე? როდესაც ერთი გვერ-

იქნებოდა. თუ მოსამართლე მიუსჯის საპყრობილესი დაპატიმრებას ისეთს კაცს, რომელიც თავის ჩვეულებრივ ცხოვრებაშიაც შეჩვეულია საპყრობილის გვარ ცხოვრებას, ეს იქნება იმისთვის სასჯელი, მაგრამ არა მძიმე, მაგრამ თუ მალალ წოდების კაცს მისცემთ ამ სასჯელს, ეს იქნება იმისათვის ძალიან სასტიკი და აუტანელი. პირველი ამათგანი ცოტას, ან სრულებითაც არ შეიძინებდა ამ სასჯელს, მეორე-კი დაიტანჯებოდა ისე სასტიკად, რომ შეიძლება რამოდენიმე თვის განმავლობაში სიცოცხლეც დაეკარგა. ამისთვის ერთნაირი, სინამდვილეზე ერთნაირი არ იქნებოდა, და ამიტომ არა თანასწორი და სრულიად უსამართლო.

მაგრამ იტყვიან: თქვენ დაასახელეთ მალალი წოდება; არ შეიძლება რომ თანასწორობის გულისთვის არ იყვეს იგი?—ყოველთვის ყოფილა და იქნება კიდევ ისეთი ხარისხის ხალხი, რომელიც სდგას სხვაზე მაღლა. განა შეიძლება იმის წინააღმდეგ ადგომა, რომ კაცი კეთილად სარგებლობდეს თავის ძალებით და მეტს იძენდეს, მინამ ის, რომელსაც არა აქვს ამის ნიჭი და არც სარგებლობს? განა ბუნებითი არ არის, რომ ვინც ბევრი შეაგროვა ქონება, მეტიც უნდა დაუტოვოს თავის შვილებს? ეს კანონიერი და სამართლიანი იქნება. განა ბუნებითი არ არის, რომ ის კაცი, რომელსაც აქვს განსაკუთრებითი ნიჭი საზოგადოების სამსახურისათვის, და თავის სამსახურს ასრულებს ერთგულად და მარჯვედ, განა ასეთ კაცს საზოგადოებისაგან ღირსეული საჩუქარი არ მოეღოს? თითონ საზოგადოების სარგებლობა და ინტერესი მოითხოვენ ამას. რაში გამოიხატება ეს საჩუქარი, თუ არა მომეტებულ ქონებრივ საშუალებათა მიცემაში, ან მომეტებულ პატივის და უფლების მიცემაში? საზოგადოებას არ შეუძლიან სხვანაირად დასაჩუქრება ამისთანა პირებისა. ამის შესახებ, რა თქმა უნდა, შეიძლება ხალხში შეცდომა და ბოროტ-მოქმედება მოხდეს; მაგრამ ესენი ვერ მოსპობენ თვით იმ საბუთის სამართლიანობას, რომელზედაც არიან დამყარებულნი განსაკუთრებითი უპირატესობანი.

მკ. მანსე, ლოყუიანვი.

*) იხ. „მწეესი“ № 11 1908 წ.

დი სულ მთლად დაიწვა ცეცხლზე და უგრძობ-
ლად გახდა მოწამისათვის, იმან უთხრა; „შეიწვა,
გადამბრუნეთ მე მეორე, საღ გვერდზე“. აბა მო-
ვიგონოთ წმ. თეოდორე მოწამე. ცეცხლი და
კოცონი თითქოს გადაიქცნენ მოწამისათვის გამაგ-
რილებელ წყლად, თითქოს გარდაიქცნენ საქორ-
წინო დარბაზად, სადაც ის შეერთდა ყოვლად-წმი-
და იესოსთან. ცეცხლის ალზე ის — თითქოს გამა-
გრილებელ წყალზეო.

მოისმინეთ წმ. კიპრიანე როგორ ანუგეშებს
მოწამეებს იმ ადგილიდან, სადაც ის გადაასახლეს:
„თქვენ ფეხებს შემოარტყეს რკინის რგოლები,
თითქოს სულის დატყვევება შეიძლებოდეს. იმ
ხალხისთვის, რომელმაც თავის თავი შესწირა
ღმერთს, ეს ბორკილი — საპატია ნიშანია, იგი
მართალია, ამძიმებს ფეხებს, მაგრამ მიჰყავს არა
სირცხვილისაკენ, არამედ დიდებისაკენ, ნეტარია
შებორკილებული ფეხები, რომელსაც გახსნის
თვით უფალი. ნეტარია შეკრული ფეხები რომე-
ლნიც მიეჩქარებიან სამოთხეში.“

წმიდა მოწამეებს ხან და ხან ნებას აძლევდ-
ნენ მტანჯველები გაქცეულიყვნენ. ხან და ხან მოწამე-
ების განთავისუფლება უნდოდათ ქრისტიან-მოძმეებს.
მაგრამ არ გაუბრძნებიათ ისინი ტანჯვას. წმ. ეგნატე ღმერთ-
შემოსილი ეხვეწება რომის ქრისტიანებს, რომ იმათ
არავის არა სთხოვონ მისთვის შეწყალება. დაე
ცეცხლი და ჯვარი, — ამბობს იგი, — დაე გარეული
მხეცები, შუაზე გაპობა, ნაწილ-ნაწილ დაჭრა,
მთელი სხეულის დაგლეჯა, დაე მთელი ბორო-
ტება ეშმაკისა მოვიდეს ჩემზედა, — მხოლოდ კი მე
მივადწიო ქრისტეს. მთელი ქვეყანა და მისი სამე-
ფოები ვერ მომიტანს მე არავითარ სარგებლობას.
უმჯობესია მე მოვკვდე ქრისტესათვის, მინამ ვმე-
ფობდე მთელს ქვეყანაზედ. მე ვეძებ მას, ჩვენთვის
მომკვდარს, იგი მენატრება, ჩვენთვის აღდგომილი.
რომელ თქვენგანსაც აქვს იგი თავის გულში, ის
გაიგებს, რასაც მე ვგრძობ... მთავარი ამის სოფ-
ლისა სკდილობს გამაშოროს ჩემგან მიზანი ჩემის
სიცოცხლისა, რომელიც არის მალე მისვლა
ღმერთთან. დაე ნურავინ თქვენგანი ნუ მოეხმარე-
ბა იმას! ჩემი ქვეყნიური გრძობიანი ჯვარს-ვაკვი.
ცეცხლი ღვთის სიყვარულისა ანთია ჩემში. იმის
გაქრობა არ შეიძლება, ის სცხოვრებს ჩემში, ის
მიძახის მე: „მოდი მამასთან.“ მე არა მაქვს მიდ-
რეკილება ამ ქვეყნიურ სიამოვნებებისკენ.“

ქრისტიანებს, რომელნიც ჯერ კიდევ დაჭერილნი
იყვნენ მტანჯველებისაგან, მიაჩნდათ თავისი მოძ-
მეები, რომელნიც უკვე დაჭერილნი იყვნენ და
იტანჯებოდნენ, ბედნიერებად. ისინი შენატრობ-
დნენ ამათ. მოკლულის მოწამის ადგილს მზათ იყვ-
ნენ დამდგარიყვნენ ასი და ათასი ქრისტიანები
თვით პატარა ბავშვებიც-კი, თითქოს ეჯიბრებო-
დნენ უფროსებს, და ხან და ხან კიდევაც სჯობ-
ნიდნენ ამათ და უფრო მხნედ იტანდნენ შეხვე-
დრილ ტანჯვას.

ქრისტეს მიერ შედგომა იყო პირველ ქრის-
ტიანებისათვის წმინდა სიხარულად. თვით წოდება
„ქრისტიანისა“ მიაჩნდათ მათ საპატივოდ, უფრო
დიდად, მინამ ყველა ქვეყნიური წოდებები.
ღმრეთზედ მალა არავინ მიაჩნდათ ქვეყნად. რო-
დესაც მწვალებლებმა მოსთხოვეს დიაკონს ტიმო-
თეს საღმრთო წიგნები დასაწველად. იმან მიუგო:
„მე რომ შეიღები მყოლოდა, იმათ უფრო ადვი-
ლად მივცემდი სამსხვერპლოდ მინამ ღვ-
თის სიტყვა უარ ვყო.“ თვით უსულო წიგნებსაც-
კი ასე უფრთხილდებოდნენ ისინი. მაშ როგორ-
ღა გაუფრთხილდებოდნენ ყოვლად ტკბილს და ყოვ-
ლად ძვირფასს სახელს ქრისტესას?

წარმართები დაილაღნენ ქრისტიანებთან ბრძო-
ლაში. ისინი დაილაღნენ ქრისტიანების სისხლის
დაღვრით; ველარ შეიძლეს მათთან ბრძოლა და
დამარცხებულნი მორჩილად დაემხნენ ქრისტი-
ანების ფერხთ წინ.

მითხარით ახლა მე, ვინ აძლევდა ქრისტიანთ
ძალას, რომ ასე მხნედ გადაეტანათ ეს საშინელი
და არა ჩვეულებრივი ტანჯვა-წვალება? სად ჰპოვეს
იმათ ძალა, რომელითაც დაამარცხეს ასეთი დიდი
კოლოსი, წარმართი ქვეყანა, ასეთი დიდი ბორო-
ტება ხალხისა?

ქრისტე აძლევდა მათ ამ ძალას. იგი ყველგან
განუყრელად მათთან იყო. იგი ნუგეშ-სცემდა მათ
ბნელ საპყრობილებში. იგი ნუგეშს-სცემდა მათ
გახურებულ კოცონებზე, და მშიერ, გაათორებულ
მხეცებში ყოფნის დროს. იგი ამხნევებდა მათ, რო-
დესაც იმათ ჯვარს-აკვამდნენ. იგი მიიღებდა მათ
სულს, როდესაც ხმალი აგდებინებდა მათ თავს.
როდესაც ისინი იტანჯებოდნენ, იგი აღვიარებდა
მათ არსებას იმ ზომამდე, რომ თითქოს ისინი გან-
თავისუფლებული იყვნენ თავიანთ სხეულები-
საგან და ამისთვის თითქოს, არც-კი გრძობ-

დნენ ტანჯვას. იგი აღავსებდა მოწამეთა გულს სიხარულითა. იგი იყო მიზეზი იმისი, რომ ქრისტიანები სიხარულით და გალობით მიდიოდნენ საშინელ ტანჯვებზე. იგი განაგრძობდა მათ, როდესაც ისინი მიჰყავდათ სამსჯავროებზე, სადაც ისინი ნათლად უხსნიდნენ ხალხს წარმართობის მთელ სიცრუეს. და არა მხოლოდ უხილავად იგი იყო მათთან, იგი ხილულადაც გამოეცხადებოდა ხოლმე მათ. ერთი იმათგანი ამბობდა: „აი მე ვხედავ ცას გახსნილს, და ძესა კაცისასა, მდგომარესა მარჯვენით ღვთისა“... იგი გამოეცხადებოდა თვით ქრისტიანეთა მღვწეულებს სიტყვებით: „რას მღვწი მე“, გაანათებდა მათ სულს ზეციური სინათლით და მოაქცევდა მათ თავის გზაზე.

III

გაიარა ქრისტიანთა ღვინის დრომ. დაეცნენ ყველა მღვწეულები ეკლესიისა თავის უფურცელ ბრძოლაში უძლეველთან, ერთმა ამპარტავანმა იმპერატორმა კიდევაც სთქვა: „შენ მძლიე მე, გალილეველო!“ ძნელია რამდენიმე სიტყვებში გამოითქვას და აიწეროს ის უშველებელი სულიერი მუშაობა, რომელიც იმ დროიდგან ხდებოდა ქვეყნად ყველას თვალ წინ. ქრისტიანობა გახდა ცხოვრების პურის ცომად და გადაჰქმნა მთელი ცხოვრება, დაწყებული მის თვით პატარა მოვლინებიდგან თვით უდიდესამდის. აღარ დარჩა ქვეყნად არც ერთი პატარა კუთხე, სადაც იმან არ შეიხედა, არ დარჩა ადამიანის სულში არც ერთი აზრი, არც ერთი დამალული გრძობა, რომელიც არ გაანათა იმან ახალი ზეციური სინათლით. მეცნიერება, ფილოსოფია, ხელოვნება, პოლიტიკა, ოჯახობრივი და საზოგადოებრივი დამოკიდებულება, — ყველა ეს იყო განათებული ამ ახალი სინათლით. და თითქოს რაღაც შემძლებელის უხილავის ძალის ჩვენებით, გადატყდა და დაიქცა მთლათ ძველი ცხოვრება მისის მტკიცე და რთულის წესწყობილებით, რომელიც იყო დამყარებული მრავალ საუკუნოების გარდმოცემაზე. დაიშალა სამარადისო ჭეშმარიტებანი, ძველის გონიერ კაცთა მიერ გამოთქმულნი, ჭეშმარიტებანი, რომელთაგანაც კაცობრიობას არ შეეძლო უარი ეთქვა რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში.

ცხოვრების სიბინძურე გამოიცვალნენ, და დაუთმეს ადგილი სხვა ახალ ზეციურ ცხოვრებას. წინანდელი ხალხი ისე გამოიცვალა, რომ აღარც-კი იცნობა. იგი გადაიქცა ნამდვილად ახალ ქმნილებად, დიდი და ამაყი მეფეები, შემძლებელი მეფის კარის-კაცები, რომელთაც არ იცოდნენ თავის ცხოვრებაში არავითარი ზრუნვა, სცვლიან თავიანთ ბრწყინვალე მდგომარეობას უბრალო მდგომარეობაზე მწყემსისა, ან მონაზონისა, კმაყოფილნი არიან თავის ცხოვრებაში ისეთი ცოტა რამეთი, რომ ზოგჯერ თვით უკანასკნელი ღარიბი იმათზე მდიდრად სჩანდა. კაცნი, დიდი მეცნიერების მქონენი, ცხოვრების დიდი გამოცდილების მქონენი, მიდიან ან მეუღაბნობად, ან ხდებიან თავ-მდაბალ მსახურად ეკლესიისა, ან მქადაგებლებად ახალი მოძღვრებისა. რბილდება და უმჯობესდება საზოგადოებრივი ზნე-ჩვეულებანი. შესამჩნევად იცვლება სახელმწიფოებრივი ცხოვრება. ომშიაც-კი ვეღარ ვხედავთ წინანდებულ სასტიკობას. ახალ მადლიან გარემოებაში დიდ-მშვენიერად ვითარდებიან: მეცნიერება, ხელოვნება, საზოგადოებრივი, სახელმწიფოებრივ ცხოვრება. უფრო კიდევ ღრმა ცვლილება მოახდინა ამ საიდუმლო, უხილავმა ძალამ ხალხის კერძო ცხოვრებაში, ადამიანის კერძო სულში. ახალი მადლიანის აღზდის გავლენის ქვეშ კერძო კაცები ისეთ მალალ და წმინდა ზნეობამდის მიდიან, ისე აღრმავებენ და აგანიერებენ თავიანთ გონებას და გრძობას, ისე საკეთილოდ სცვლიან თავიანთ ცხოვრებას, რომ ისინი გვეჩვენებინან არა უბრალო მომაკვდავ კაცებად, არამედ სრულ ანგელოზებად ქვეყანაზე. ასეც უწოდებენ მათ ყველანი, და თვით წმ. ეკლესიაც. ისინი ქვეყნად ისე სცხოვრობენ, როგორც ზეცაზედ. ისინი თითქოს წინ უსწრობენ დროთა ვითარებას და ქვეყნად ჩამოჰყავდათ ზეცა. ისინი შორეულ მომავალს ხედავენ. ისინი დიდ სასწაულებს სჩადიან, ისინი აუწყებენ ხალხს დიდ სწავლა-მოძღვრებას, ისინი ხსნიან ცხოვრების მიზანს, რაიც არ შეუძლიან აღსნა არც ერთ ქვეყნიურ ბრძენს. იმათ გარშემო იკრიფება ხალხი ათასობით. დაგლეჯილ პერანგებში ჩაცმულები, ისინი სჩნდებიან „გამამდიდრებლად“ ყველასი, მთელი ქვეყნისა...

ხალხი ათასობით მიდის მათთან მოწიწებით და აუცილებლად ასრულებს თითოეულ მათ სიტ-

მტრობა, თავის მოყვარეობა, გარყვნილობა,

ყვას. ისინი იყვნენ სულიერნი გმირები, ქვეყნიუ-
რი ანგელოზები. იმათ წინაშე ემხოზიან ცოდვილი
და ბორბოტი ადამიანები და თავს ანებებენ თავის
ბნელ წარსულ ცხოვრებას. დიდი ცოდვილები ვე-
ლარ იცნობებიან იმათთან ყოფნის შემდეგ, ვისაც-
კი შეეხებოდა მათი ალერსიანი, წმიდა სული, ყვე-
ლას უდნობდა სულიერ ყინულს. ერთი სიტყვით,
ისინი იყვნენ თითქოს მისნები, რაღაც მომხიბლა-
ვები. იმათ წინ თავს იმდაბლებდნენ სასტიკი მე-
ფეები და თავადები. იმათ სიტყვას ისმენდნენ დუ-
დი მღვდელ-მთავრები. იმათი სიტყვა იყო ხან და
ხან კანონად მთელი დედამიწის ხალხისთვის. ისი-
ნი სძლევდნენ სახელმწიფოებრივ უწყსობებს. ისი-
ნი ხმას უკმენდავდნენ უსჯულო ცრუ მასწავლებ-
ლებს, რომელნიც იზიდავდნენ თავის მხარეს ბევრ
ხალხს. იმათი სიკვდილის შემდეგ, მათი ცხოვრების
და მოღვაწეობის ადგილზე აღმოცენდებიან დიდ-
მნიშვნელოვანი დაწესებულებანი, რომელნიც მოქ-
მელობდნენ მთელი საუკუნოები. იმათი სიკვდილის
შემდეგ ათასობით ხალხი მოდის მათთან, თითქოს
ცოცხლები იყვნენ. აი წმიდა იოანე ოქროპირი
რათ უძახის იმათ უფრო მომეტებულ შემძლებლე-
ბად, მინამ მთელი ქვეყნის მეფებს.

ქრისტიანობამ გარდაჰქმნა საკეთილოდ წარმარ-
თი ხალხი, რომელიც თავის ცხოვრებით დაბლო
იდგა პირუტყვებზე. ჩვენ რომ შეგვეძლოს ქრისტი-
ანების ცხოვრება დავყოთ ნაწილ-ნაწილად, დავი-
ნახავდით მათში ყველგან აღმოუშლელ კვალს
ქრისტიანობისას. ძნელად მოიპოვება მთელ დედა-
მიწის ზურგზე ადამიანი, რომლის სულშიაც არ
იყვეს ესა, თუ ის კვალი ქრისტიანობისა. არ შე-
იძლება წარმოდგენა არც ერთი ცხოვრების მხარის-
სა, რომელსაც არ აჩნდეს ზედ ქრისტიანობის ნი-
შნები. ქრისტიანობა, როგორც ჰაერი, ყველგან
მოდებულისა, ყოველივეს გაუჯდა და ყოველსავე
აღავსებს და განაცხოვლებს. როდესაც მე წარმო-
ვიდგენ აზრში ასეთს უზარ-მაზარ მუშაობას ქრის-
ტიანობისას, მაშინ მე უნებლიედ წარმომიდგება
მქანდაკებელი, რომლის მადლიანის ხელით თით-
ქოს ცოცხლდება უსულო და უსახო ნატეხი მარ-
მარილოსი. უფრო მომეტებულად გაცხოველდა
ცოცხალი და გონიერი ქვეყანა დიდის მხატვრის
და მქანდაკებლის გავლენის ქვეშ. ვინ არის ეს
შესამჩნევი მხატვარი? — ქრისტია.

და განა კიდევ საჭიროა მოყვანა დამამტკი-
ცებელი მაგალითებისა იმისი, რომ ქრისტე მაცხო-
ვარმა არ დასტოვა ქვეყანა, არ დასტოვა ხალხი
„ობლად“, არამედ სცხოვრობს და მოქმედობს ყო-
ველთვის ჩვენთან ერთად. ძნელია ამაზე მომეტე-
ბულად დამტკიცება. მარტო მხოლოდ ამ ნამდვილ,
ცხოველს, დიდ ძალას შეეძლო გამოეცვალა ხალხი
საკეთილოდ, როგორც მართლა იმან გამოაცვალა,
მხოლოდ მარტო ქრისტეს შეეძლო მიეცა ასეთი
სულიერი ძალა ხალხისთვის, როგორსაც ისინი
იჩენდნენ. ქვეყანაზე ყოფნა ქრისტესი და ხალხთან
ახლოს ყოფნა ჩემთვის ისე საგრძობლად ცხადია,
როგორც ჩემი საკუთარი ცხოვრება.

(*წყვევი იქნება*).

მთ. იოანე ღვთისმეტყველი

რენანის აზრი სახარების შესახებ.*)

მათე და მარკოზ მახარებლების სახარებებს
რენანი არა სთვლის ნამდვილად ამ მოციქულთაგან
დაწერილებად. დასამტკიცებლად ამისა, იგი იმოწ-
მებს წმ. პაპას, რომელიც იყო ეპისკოპოზი იერა-
პოლისა და სცხოვრებდა მეორე საუკუნის პირველს
ნახევარში. ეს წმ. პაპა სთხოვდა ყველა მოსწრე-
ბულ კაცებს ეამზნათ მისთვის, რას ამობდნენ იე-
სოს შესახებ მისი მოციქულები, ან მოციქულთა
მოწაფეები; ის ზვირ გადმოცემას უფრო დიდს
მნიშვნელობას აძლევდა, ვიდრე დაწერილს წიგნებს.
რაც რამე გაუგონია წმ. პაპას ჩაუწერია, მაგრამ
მისმა ნაწერებმა ჩვენამდე ვერ მოაღწიეს; ზოგიერთ
მისი თხუზულებიდან ამონაწერები დაცული
არიან კესარიის ეპისკოპოზის ევსევის ისტორიაში;*)
აქვეა დაცული პაპის თქმულება პირველ ორს სა-
ხარების შესახებ. აი რას ამობს წმ. პაპი მარკოზის
სახარების შესახებ: „ხუცესმა იოანემ მაუწყა მე,
რომ მარკოზი მთარგმნელი პეტრესი, ერწმუნებოდა
თავისს მესხიერებას და დასწერა უფლის სიტყვანი
და საქმენი, შემდეგ პაპი განაგრძობს, რომ მარკოზ-
მა დასწერა პეტრე მოციქულისგან გაგონილი იე-
სოზე მოკლედ და არა წეს რიგზე, რადგანაც თვი-

*) ევსევი კესარიელი, პირველი საეკლესიო ისტორი-
კოსი, სცხოვრებდა მეოთხე საუკუნეში.
*) იხილე „მწყემსი“ № 11 1908 წ.

თონ მას არ უგდია ყური მაცხოვრისათვის და არცა ხლებია მას, მიღებული შეხედულობით, უფლის სიტყვანი და საქმენი, რომლებიც მარკოზმა ჩასწერა, არის ეხლანდელი ჩვენი „სახარება მარკოზისაგან.“ მაგრამ რენანს ეს არა სჯერა; ის ამოხსნის, რომ მარკოზის ნაწერს ეწოდებოდა არა „სახარება“, არამედ „უფლის სიტყვანი და საქმენი.“ საქმე იმაშია, რომ წოდება „სახარება“, არ არის პირვანდელი სათაური მოთხრობებისა იესო ქრისტეს ცხოვრების შესახებ. სიტყვას სახარება ჰქონდა ზოგადი მნიშვნელობა; ამ სიტყვით აღინიშნებოდა იესო მაცხოვრის მოსვლა ქვეყნად, მისნი სიტყვანი და საქმენი და ყოველივე ის, რასაც რაიმე დამოკიდებულება ჰქონდა მაცხოვრის პიროვნებასა და მოძღვრებასთან. ოთხი მხარეების ნაწერები შეიცავდნენ მაცხოვრის ცხოვრების საქმეთა აღწერას, ამიტომ პირველმა ქრისტიანებმა მას უწოდეს „სახარება“, ხოლო რადგანაც მთელი სახარება შესდგებოდა ოთხი ნაწილისგან, რომლებიც შეიცავდნენ მაცხოვრის ამბებს, ამიტომ მათ ცალკ-ცალკედაც ეწოდა „სახარება“; ასე წარმოსდგა სახელწოდება „სახარება მათესი“, „სახარება მარკოზისა“, „სახარება ლუკასი“, „სახარება იოანესი“. თვით ვესევი კესარიელი, რომლის ისტორიიდანაც ამოღებულია ზემო მოყვანილი ცნობა მარკოზ მოციქულის სახარების შესახებ, სარგებლობს ამ სახარებით და სწერს: „აი რას ამბობს ის (პაპი) მარკოზზე, რამეჯმაც დასწერა სახარება“. უეჭველია, აქ ვესევი ლაპარაკობს მარკოზის სახარებაზე, რომელიც ცნობილი ყოფილა მეოთხე საუკუნეში.

მათეს სახარების შესახებ იგივე პაპი ამოხსნის: „მათემ დასწერა მოთხრობანი ებრაულს ენაზე; თვითოეული განმარტებდა მათ ისე, როგორც შეეძლო“. აქ რენანი ბერძნულს სიტყვას „ირმინევსე“ სთარგმნის ფრანგული სიტყვით „ტრადიუიტ“ — „სთარგმნიდა“ და გამოდის შემდეგი: თვითოეული „სთარგმნიდა“ მათ ისე, როგორც შეეძლო. მაგრამ ბერძნული სიტყვა „ირმინევსე“ ნიშნავს განმარტებას, ახსნას და არა გადმოთარგმნას. მართლაც ისტორია მოწმობს, რომ ბევრი ცრუ მოძღვრები გაჩნდნენ პირველს საუკუნეში, რომლებიც ბოროტად სარგებლობდნენ მათეს სახარებით და ხსნიდნენ მას თავიანთი სურვილისამებრ. (რენანიც ხშირად ნებულობს ამას). პაპი მათეს ნაწერს უწოდებს

„მოთხრობანი“ „სიტყვანი“; ეს სახელწოდება შეფერის მათეს სახარებას, რომელშიც ბევრია მაცხოვრის ქადაგებები; მაგრამ შემდეგში ქრისტიანებმა ამ ნაწერს უწოდეს სახელი „სახარება“, რადგანაც იგი შეიცავს სასიხარულო მოთხრობას მაცხოვრის საქმეზე. ვესევი ისტორიკოსს სრულიად არა აქვს ეჭვი მაში, რომ „სახარება მათესი“ იგივე წიგნია, რომელსაც პაპი უწოდებს „სიტყვად, მოთხრობად“; მაგრამ რენანს ეს მოწმობა ვესევის არ მოყავს, რადგანაც მისთვის ხელსაყრელი არ არის.

პაპი ამოხსნის, განაგრძობს რენანი, რომ პირველსა მეორე სახარებათა შორის ის ჰპოვებდა ბევრს გარჩევას. ეხლანდელი მარკოზის და მათეს სახარებები კი ძალიან ჰგვანან ერთმანეთს, ასე რომ უთუოდ უნდა ერთი მეორედან იყოს გადმოღებული; რაც აკლდა მათეს სახარებაში, რომელიც შესდგებოდა მხოლოდ მაცხოვრის მოძღვრებათაგან შეტანილია მარკოზის სახარებიდან, ხოლო ნაკლი მარკოზის სახარებისა, რომელშიც აღწერილია მხოლოდ საქმენი იესოსნი, შევსებულია მათეს სახარებიდანაო. ვინ იცის, იქნება რენანსა სურს, რომ იესოს ისტორიის აღმწერთ მოგვიტხრან ერთმანეთის საწინააღმდეგო ფაქტები, რომლებს შორის კავშირი არ უნდა იყოს? მაგრამ მათე და მარკოზი იესოს ცხოვრების აღწერაში უნდა თანხმანი იყვნენ ერთმანეთისა, რადგანაც ორთავენი ჭეშმარიტებას სწერენ, თვით მოთხრობათა ფორმაში და მათს დაწყობა დალაგებაში, გეგმაში საკმარისი გარჩევაა, რაც ცხადყოფს, რომ ისინი არ არიან ერთმანეთიდან გადმოღებულნი. პაპი ამოხსნის, რომ მარკოზმა დასწერა იესოს სიტყვანი და საქმენი; თუ მარკოზმა სიტყვანიც დასწერა მაცხოვრისა, ე. ი. მისი ქადაგებები, მოძღვრებანი, რა საბუთი გვაქვს ჩვენ ვიფიქროთ, რომ რაც მარკოზის სახარებაში მოძღვრებები და ქადაგებებია (სიტყვები) უთუოდ მათეს სახარებიდანაა გადმოღებულიო? რენანის აზრი იმაზე, რომ პირველი ორი სახარება გადმოკეთებული და შევსებული იყოს ერთი მეორისაგან არ არის დამყარებული, რომელსამე ისტორიულს საბუთზე ან ფაქტზე, იგია ნაყოფი მისი მდიდარი ფანტაზიისა და ამიტომ არც არის მისადები. კარგს არა ნებულობს და არც მეცნიერულად იქცევა რენანი, როცა უყურადღებოდ სტოვებს ქრისტიანობის პირველ საუკუნეთა მწერლებს, რომლებიც

ამოწმებენ და ამტკიცებენ ჩვენ სახარებათა სინამდვილეს. ამ მწერალთა შორის არიან არა მარტო ეკლესიისგან წმიდა მამებად და მოძღვრებად ცნობილი პირები, არამედ მწვალებელნიც, მაგ. მარკიონი და ვალენტინე და აგრეთვე ქრისტიანობის შეურიგებელი მტერი ცელსიც.

სახარების ერთს ნაწილს რენანი უპირატესობას აძლევს მეორე ნაწილთან და იმას კი აღარ ამბობს რათ იქცევა ასე; რაც არ ეთანხმება მისს წინააღმდეგ განზრახულს აზრებს, ის იმას სთვლის მოგონილად, ტყუილად, ყალბად. მაგალითად რენანს არა სწამს, რომ იესო არის ღმერთი, ძე ღვთისა, მესია და ამიტომ ყველა იმ ადგილებს საცა ლაპარაკია იესოს ღვთაებაზე, ყალბად სთვლის.

რენანს ნამდვილად და სრულიად სარწმუნოდ მიაჩნია ის ნაწილი მათეს სახარებისა, სადაც მოყვანილია იესოს სიტყვები, ქადაგება, მოძღვრება; ის ნაწილი კი იმავე სახარებისა, საცა იესოს სასწაულებზე ლაპარაკია ყალბად მიაჩნია, რადგანაც ეს სასწაულები ამტკიცებენ მაცხოვრის ღვთაებას და ეს კი რენანს არ მოსწონს. მაგრამ მალე რენანი ლალატობს თავის აზრს მათეს სახარების პირველი ნაწილის შესახებ და ამბობს, რომ იგავებში და მოძღვრებაში, რომელიც მოყავს მათეს, მაცხოვრის ეკუთვნის მხოლოდ მოკლე და მცირე წარმონათქვამები, მომეტებული ნაწილი კი თვით მათე მახარებლის ნამოქმედარიაო. რომ ჰკითხოთ რენანს, რად ინებე აზრის გამოცვლაო, გიპასუხებთ: მაშინ არ იყვნენ სტენოგრაფები, რომლებსაც შეეძლოთ დაწვლილებით ჩაწერა მაცხოვრის ყველა სიტყვებისა და ქადაგებისა. მაშ, რაკი უწინ სტენოგრაფები არა ყოფილან, ჩვენ უნდა უარვყოთ მთელი ისტორია ქვეყნიერობის!!.

სახარების სხვა და სხვა ამბავთა მოთხრობაში რენანი უპირატესობას აძლევს მარკოზ მახარობელს; მარკოზის სახარებაში უფრო ნაკლებია შემდეგ შეტანილი სხვა და სხვა გარემოებანი, რენანს უეჭვოდ სჯერა, რომ მარკოზმა იესოზე ცნობები მიიღო თვით-მხილველ მოწამედან, რომელიც იყო პეტრე მოციქული, როგორც პაპიც მოწმობს. მაგრამ სულ მალე რენანი იმავე მარკოზის სახარებას „ლეგენდურ ბიოგრაფიად სთვლის“ საბუთი ამისი ის არისო, რომ მაშინ არ იყო იმისთანა „მემატინე, რომელსაც შეეძლო თვალყური ედევ-

ნებინა მოქმედ პირთა მოძრაობისა, გრძობათა და ყოფაქცევისვის. ამაზე მოკლედ უპასუხებენ რენანს, რომ იესოს ყოველთვის თან ახლდნენ მოწაფენი, რომლებიც თვალყურს ადევნებდნენ მისს ყოფაქცევასაც გრძობასაც და მოძრაობასაც. მოციქულებზე უკეთესი „მემატინე“ ვინა იქნებოდა!

უფრო ვრცლად იხილავს რენანი ლუკას სახარებას და, რასაკვირველია, მისს სინამდვილესაც უარყოფს: ამ სახარებას უფრო მეტი ექვით უცქერის, ვიდრე პირველ ორს; ისტორიული ღირსებით ლუკას სახარება, რენანის აზრით, ბევრით დაბლა სდგას პირველ ორ სახარებაზე, ლუკას სახარებაში მოთხრობა უფრო შემუშავებულია, სჩანს, რომ ავტორი მესამე სახარებისა სარგებლობდა სხვა და სხვა წყაროებით, ბევრმა ამ წყაროთაგანმა ჩვენამდე ვერ მოაღწია; პირველი ორი სახარებაც სცნობებია მესამე სახარების დამწერს, იგი თავისუფლად და თვისი სურვილისამებრ სარგებლობს ამ ორ პირველის სახარებით, ღებულობს იქილამ მხოლოდ იმას, რაცა სურს. ყოველსავე ამას ბრძანებს რენანი ლუკას სახარებაზე, თუმცა ამ სახარების პირველსავე თავში სწერია, რომ ავტორმა დასწერა ის რაც უთხრეს მას იესოს თვითმხილველთა და მსახურთა. რაკი ამგვარი დაბალი ღირსებისა ყოფილა ჩვენი მესამე სახარება ამიტომ დიდი სიფრთხილით უნდა ისარგებლოს ამ სახარებით იესოს ცხოვრების აღმწერმაო, დასძენს რენანი.

ვაგძქელებს იქნება.

ტ. გუზმანის თავად-აზნაურთა კრება.

თავად-აზნაურთა კრება დასრულდა 13 ივნისს. ამ დღეს კრებამ აირჩია განსაკუთრებული კომისია (გ. გ. მაღალაშვილი, გ. ს. რცხილაძე, ლ. ჯორჯაძე, ივ. ს. ჯაბადარი, მ. გედევანიშვილი და თავ. ფავლენიშვილი), რომელმაც სათ.-აზნ. გიმნაზიის გამგე კომიტეტთან ერთად უნდა გამოსძებნონ სახსარი გიმნაზიის შესანახად. კომისიამვე უნდა გამოარკვიოს, თავად-აზნაურთა და შეუძლებელ მოსწავლეთა დამხმარებელ საზოგადოების შორის.

კრება შეუდგა საადგილ-მამულო კომისიის მოხსენების განხილვას. მოხსენება შეეხება იმას, თუ ვის რა დახმარება გაეწია მიწების შეძენის საქმეში. კომისია ამბობს: ერთი წლის მუშაობამ და-

ამტკიცა, რომ მემამულეთა და მიწის მუშათა შორის დამოკიდებულების მოწესრიგება შეუძლებელია, თუ საქმეში არ ჩაერივნენ თავად-აზნაურთა წარმომადგენელი და დაწესებულებანი. უმიწა-წყლო გლეხობა სრულებით მოუმზადებელია და მოუკიდებლად შეიძინოს, საგლეხო ბანკის დახმარებით, მიწები კერძო მემამულეთა ან საადგილმამულო ბანკისაგან. რუსული ენის უცოდინარობა უმწეოდ ხდის მათ. უკულმართობა ორკეცდება იმით, რომ სოფლის საზოგადოებებს არა ჰყავთ შეგნებული და გულშემატკივარი მოხელენი. ურთიერთობა მემამულეთა და გლეხთა შორის უკიდურესობამდე გამწვავდა. ამ პირობების გამო, ნათქვამია შემდეგ მოხსენებაში, საადგილმამულო კომისია იძულებულია დახმარება გაუწიოს გლეხობას იურიდიულსა და სამეურნეო საეკონომიო საკითხებში. კომისიამ არ უღალატა თავის მთავარ დანიშნულებასაც და, რამდენადაც სახსარი ნებას აძლევდა, იძენდა უმიწა-წყლო გლეხებისათვის ადგილებს. ერთი წლის განმავლობაში კომისიის დახმარებით ტფ. გუბერნიის 3899 კომლს კაცს შეუძენია 8187 დესეტინა და 2373 ოთხ. საყენი მიწა (456,395 მანეთისა). თვით კომისიას სხვა და სხვა პირთა თუ სოფლელთათვის დახმარება აღმოუჩენია 4275 მანეთით. საადგილმამულო ფონდიდან (10,000 მან.) 1 ივნისისათვის კომისიას ჰქონია 4715 მანეთი.

კომისიის დახმარებით თავად-აზნაურობას ქვემო ქალაში შეუძენია სამი დესიატინა ვენახი და ატენში ბალი, ტყე, სახნავი და სხვა (37 დეს.) თავად-აზნაურობას მოლაპარაკება აქვს ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოებასთან, რომელსაც ატენის მამული უნდა გადაეცეს სამეურნეო სასწავლებლის დასაარსებლად.

ანგარიშის წაკითხვის შემდეგ წარმოითქვა სიტყვები. დ. ე. ჩოლოყაშვილმა საჭიროდ სცნო მეტი ყურადღება მიექცეს უმიწაწყლო გლეხობის მოწყობას. ვ. ვაჩნაძის აზრით, კომისიას მეტი ფული უნდა გადაეცეს. თავად-აზნაურობას აქვს თავისუფალი სამეურნეო თანხა 200,000 მანეთამდე. წესდებით შეგვიძლიან ამ ფულით ისეთი საკრედიტო დაწესებულება შევქმნათ, რომელიც საგლეხო ბანკისებურად უმიწაწყლო ხალხს დაეხმარება.

შალვა მესხიშვილმა პალიატივად სცნო კომისიის მოქმედება ისეთ დიდ საკითხში, როგორც

ტერიტორიის შენარჩუნებაა, ორატორის სიტყვით, უკვე დაიწყო მუშაობა უცხო ელემენტებისა ჩვენი მიწა-წყლის შესახებ. საგლეხო ბანკის მოქმედება ბურუსით არის მოცული და, რამდენადაც ვიცით, იგი არ უნდა ემსახურებოდეს ადგილობრივ მცხოვრებთა ინტერესს. ყველა ამის გამო საჭიროა ქართველებმა შევქმნან ისეთი დაწესებულება, რომელიც ამ საქმეს მოჰკიდებს ხელს. ჩემის აზრით, უნდა დაარსდეს სპეციალური საგლეხო ბანკი. თუ როგორ უნდა მოეწყოს იგი, სად შეიძლება ფულის შოვნა—ამის შემუშავება უნდა დაევალოს საადგილმამულო კომისიას და მომავალში განსახილველად წარმოედგინოს საგანგებო კრებასაო.

გრძელი და საინტერესო სიტყვა წარმოსთქვა ბ-ნმა მიხეილ მაჩაბელმა. ორატორმა ოთხ საათამდე ილაპარაკა მოკლე ანგარიშში შეუძლებელია ყველა იმის გადმოცემა, რაც ორატორმა განაცხადა. მაინც შემდეგ ნომერში მოკლედ გავაცნობთ მკითხველებს ორატორის სიტყვას.

(„ამირანი“)

შურნალ-გაზეთებიდან

შაჰის საჩივარი ინგლისის მეფესთან. „დეილ ექსპრეს“-ი იუწყება, რომ შაჰმა ტელეგრაფით საჩივარი გაუგზავნა პირდაპირ ინგლისის მეფეს ედუარდსაო. შაჰი უჩივის ინგლისის საელჩოს, ხალხს აღელვებს და აქეზებსო და დახმარებას სთხოვს მეფეს. მეფემ გარეშე საქმეთა მინისტრის გრეის საშუალებით უპასუხა დეპეშით შაჰსა, რომ თქვენი საჩივარი დიპლომატიურ წესით უნდა იქმნას განხილულიო.

შაჰი აღიღებს თავის ყაზახთა ბრიგადას; უნდა, რომ მისი რიცხვი 25 ათას კაცამდე აიყვანოს. ყაზახების შესანახად მოიხმარებენ ჩაი-შაქარზე დაწესებულ ახალ გადასახადის შემოსავალს.

უცხოეთის გაზეთები იუწყებიან: როცა მეჯლისის ზარბაზანი დაუშინეს, ზოგიერთმა სპარსელმა არტილერიტმა მტკიცე უარი სთქვა და არ გაისროლა ზარბაზანიო.

ერთი განთავისუფლებული გამოჩენილი სასულიერო პირი ამბობს, რომ დატუსაღებულ რევოლუციონერებს საშინლად აწამებენო. რევოლუციონერი მალიკი მის თვალწინ ჩლუნგი დანებით

დაუჭრიათ ასო-ასო და ხორცის ნაჭრები ძალღე-
ბისთვის გადუჭრიათ.

მეჯლისის თავმჯდომარე მოჰკლეს ყაზახებმა
და სთქვეს, ვითომ უცაბედად მოჰხვდა ტყვიით.

თავრიზიდან იუწყებიან: აქ ყველანი მეტად
შეწუხებულნი არიან იმის გამო, რომ არ იციან,
რა იქნენ თავრიზის დეპუტატები. მეჯლისში თავ-
რიზის დეპუტატები მუდამ უკიდურეს მემარცხენე
პარტიაში ითვლებოდნენ. ხმა დადის, რომ თავრი-
ზის დეპუტატები ყველაზე წინ დაატუსაღეს, და
ერთ მათგანს ნიჭიერ, მჭევრმეტყველ ტაგი-ზადეს
შაჰმა სიკვდილით დასჯა გადუწყვიტა და სასახ-
ლეში ჩამოახრჩობინაო“.

18 ივნისს სალამოთი მოსკოვში მიიღეს შემ-
დეგი დეპეშა: „ყველა პროგრესიული მინისტრები
სამსახურიდან გადადგნენ. ახალი სამინისტრო შედ-
გენილ იქმნება განსაკუთრებით რეაქციის წარმო-
მადგენელთაგან. შაჰმა საჩქაროდ დაიბარა ევრო-
პიდან ძველი რეჟიმის მომხრეები, რომლებიც წი-
ნად მეჯლისის მოთხოვნით სპარსეთიდან იყვნენ
განდევნილნი. ხალხს სრულებით არა სჯერა, რომ
ახალი არჩევანი მოხდება. ყველანი მტკიცედ არიან
დარწმუნებულნი, რომ მეჯლისი არასოდეს აღარ
იქნება მოწვეულიო. როცა მეჯლისს ზარბაზანი
დაუშინეს, ძლიერ დაზიანდა ძველი ისტორიული
მეჩითი საპაი-ტალარი, ადერბეიჯანის ენჯუმენის
შენობა და ბევრი კერძო სახლი. მეჯლისის შენო-
ბა საძირკვლამდეა დანგრეული. რა იქნა მრავალი
დოკუმენტი, რომელიც ინახებოდა მეჯლისის არ-
ხივში, არ იციან. მეჯლისის ნანგრევებს დარაჯო-
ბენ ყაზახები“. („რ.“).

„რუსსკოე სლოვო“-ს საგანგებო კორესპონ-
დენტი გაუგზავნია სპარსეთში. ეს კორესპონდენტი
19 ივნისს ბაქოში ჩასულა და იქიდან იუწყება:
„სპარსეთის საზღვრიდან მეტად ამაღლეფებელი
ცნობები მოდის, პროვინციებში ანარხია ძლიერ-
დებაო. ადგილობრივი საკონსულო არა მალავს,
რომ მდგომარეობა სერიოზულია და იქნება უფრო
საშინელი ამბებიც მოხდესო. ყოველ ღღ გემებით
მოდის სპარსეთიდან გამოქცეულნი, რომელნიც
რუსეთის საზღვარზე ევროპულ ტანისამოსს იცმენ
და ცდილობენ შეუნიშნად ჩუმად ევროპაში წასე-
ლას. ირწმუნებიან, რომ ბაქოზე გამოიარეს ენჯუ-
მენების წევრებმა, რომლებსაც სპარსეთში მოკვ-

ლას უპირებდნენო. თეირანიდან მოსულ ვაჭრებს
მე თვითონ ველაპარაკე. ისინი ამბობენ, რომ შაჰი
ვერასოდეს ველარ დაიბრუნებს ხალხის ინდობასო.
ხალხი გაბოროტებული და აღშფოთებულია საში-
ნელ ხარჯებით. მანიფესტმა ამნისტიაზე არავითარი
შთაბეჭდილება არ მოახდინა ხალხზე. ხალხის მასსა
აღსდგა, აიშალა ირანის მბრძანებლის წინააღმდეგ.
ამ წამს ბრძოლა მიმართულია ისე ახალ წესწყო-
ბილების დასამკვიდრებლად არა, როგორც შაჰის
პიროვნები წინააღმდეგ. მირჩევენ, რომ თეირანის
გზაზე არ გამოვაჩინო ჩემი რუსობა. გუშინ სპარ-
სეთში წავიდნენ ინგლისელი კორესპონდენტები,
რომლებმაც თან ზოიტანეს ავტომობილები. ენზე-
ლიდან თეირანამდე ავტომობილებით წავლენ.
სპარსეთის ამბებმა დიდი ზარალი მოუტანეს რუსის
ვაჭრობას. სრულებით შეაჩერეს რუსის შაქრის,
კეროსინის და სპირტის მოტანა“.

პეტერბურის ვაჭრებმა 19 ივნისს ცნობა
მიიღეს, რომ სპარსეთში შედარებით მშვიდობია-
ნობა დამყარდაო. თეირანში განახლდა აღებ-მიცე-
მობა. გამოურკვეველი მდგომარეობაა მხოლოდ
თავრიზში. იქ ტელეგრაფით შეეკითხნენ პეტერ-
ბურგიდან, მაგრამ პასუხი არ მიიღეს. ჰფიქრობენ,
რომ თავრიზში ტელეგრაფია გაწყვეტილიო. („რ. ვ.“

გაჯადიას მთავარ-მართებლას მკვლელის სა-
ჩანსკის საქმე. დებეშებიდან უკვე ვიცით, რომ
ლეოვის სასამართლომ სიკვდილით დასჯა გადუწყ-
ვიტა გალიციის მთავარმართებლის მკვლელს სტუ-
დენტ სიჩინსკის. საქმის გარჩევის დროს სიჩინსკიმ
გრძელი სიტყვა წარმოსთქვა: მე არავისთან არა
მქონია გამართული მოლაპარაკება მაგ სამეზე,
სხვისა მინდობილობით არ მიმოქმედნია და ამხა-
ნაგად არავინ მყოლია, დიდხანს ვფიქრობდი გრაფ
პოტოცკის მოკვლაზე და უკვე ორი წლის წინად
გადავწყვიტე. რომ მისი მოსპობა უეჭველად საქი-
რო იყო, რადგან იგი ყოველნაირ, კანონიერ, თუ
უკანონო, საშუალებით სცდილობდა პოლონელ
თავად-აზნაურობის ბატონობის გაძლიერებას. სი-
ჩინსკიმ გაარჩია პოტოცკის მოქმედება და ბრალსა
სდებდა, რომ მან გამოიჩინა უდიერობა აგრარულ
უწყსოების ჩაქრობის დროს, რომ იგი არჩევნების
დროს ბოროტ-მოქმედებას სჩადიოდა, იყო მტერი
რუსინთა ერისა და საზოგადოდ ისე იქცეოდა გა-
ლიციაში, როგორც ნამდვილი მტარვალი, სიჩინ-

სკიმ სთქვა: „მე მენანებოდა ჩემი ახალგაზღვრება, რადგან კარგად ვიცოდი, რომ სიკვდილით დავისჯებოდი. მენანებოდა გრაფი პოტოცკიც, რადგან პირადად მისი მტრობა არა მქონდა. მე პირადად პოტოცკის მოკვლა კი არ მინოდა მე მინდოდა მთავარ-მართებლის უფლებით მოსილ კაცს მოკვლა“. მაგრამ სიჩინსკის მაინც და მაინც როდი ჰქონია სურვილი უთუოდ მოეკლა პოტოცკი. მოკვდებოდა, თუ ცოცხალი დრჩებოდა პოტოცკი, ეს მისთვის სულ ერთი იყო, მას უნდოდა მხოლოდ უთუოდ დაეჭრა იგი. რომ ამით პროტესტი განეცხადებინა რუსინთა ერის შეწყობის წინააღმდეგ. სიჩინსკი როდია მტერი პოლონელ ერისა, მას სძულს მხოლოდ პოლონეთის არისტოკრატია და ეგონა, რომ პოტოცკის მოკვლით იგი გამოიწვევდა რეჟიმის გამოცვლას გალიციაში. სიჩინსკი არა ნანობს, რომ ასე მოიქცა, და თუმცა მისი იდეალი სულაც არაა ბრძოლა მოკლულთა გვამების საშუალებით, მაგრამ მაინც საჭიროდ სთვლის უთხრას იმათ, ვინც გრაფ პოტოცკის ადგილი დაიჭირეს, რომ თუ ისინი უკანონო საშუალებით დაიწყებენ ბრძოლას, მათაც იმნაირსავე საშუალებით უპასუხებენო.

სასამართლოს განაჩენი სიჩინსკიმ დინჯად, აღუშფოთებლად მოისმინა.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

* * * სემინარიის ახალ შენობას ვერაზე (ვაკეზე სათავ. აზნაურო გიმნაზიის იქით), „ზაკ“-ს სიტყვით, იძენს სამხედრო უწყება. სასულიერო უწყებებს აძლევენ 600,000 მანეთს. ამ შენობაში უნდა დაბინავდეს პლასტუნთა პოლკი.

* * * პეტროვსკადსკი. სალამოს 7 საათზე სასტუმროს ეზოში დასჭრეს ხანჯლით პეტერბურგის სამოსამართლო პალატის უფროსი თავსჯდომარე კრამენნიკოვი, რომელიც აქ პოლიტიკურ საქმეების განსახილველად მოვიდა. ბოროტ-განმზრახველი ვერ აღმოაჩინეს.

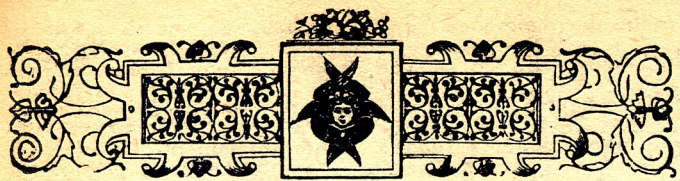
* * * ოთხშაბათს, 18 ივნისს, სალამოს 8 საათზედ მოხდა დამფუძნებელი კრება ახლად დაარსებულ „განათლების“ საზოგადოებისა კრება მოხდა ქ. ნ. თუმანიშვილ წერეთლის თავმჯდომარეობით. ტფ. დეპუტატთა საკრებულო დარბაზში. დამსწ-

რეთ გაიცნეს დამტკიცებული წესდება ივ. რატიშვილმა ის აზრი გამოთქვა, რომ ასეთი საგანმანათლებლო დაწესებულებანი უნდა შეუერთდნენ წ. კ. გ. საზოგადოებასაო. ძალები რომ არ დაიქსაქსის, საჭიროა სწავლა აღზრდის საქმისთვის ერთს კულტურულ დაწესებულებაში მოვიყაროთ თავიო. ამ აზრმა კამათი გამოიწვია, აღ. ჯავახიშვილმა დიდი მნიშვნელობა მისცა კერძო ინიციატივას სკოლების დაარსების საქმეში და გამოთქვა, რომ ასე კერძოდ დაარსებული საზოგადოებანი ბოლოს მაინც შეერთდებიან და შევლენ წ. კ. გ. საზოგადოებაშიო. დასასრულ მოხდა არჩევნები. გამგეობის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ან. მ. თუმანიშვილი-წერეთლისა, გამგეობის წევრებად: ანა იაკ. პავლიაშვილი, ნინო ბარათაშვილი, ალექსანდრა ფაღავა, ნინო ერისთავისა, ვერა მიქაბერიძისა, ეკატერინე მესხისა. გამგეობის წევრთა კანდიდატებად მარიამ რატიშვილისა, ელენე ბარათაშვილისა და გიორგი ნატრაძე.

* * * შორაპნის მაზრის უფროსის მიერ დაპატიმრებული სოფელ უბისის მცხოვრები არტიმოზ ქაქიაშვილი ტფილისში ჩამოყვანისას იცნეს 29 მაისს ტფილისში ერთ-ერთ დამოუხაზე თავდამცემთაგანად.

* * * ტფ. სასულიერო სემინარია წელს სემინარია დაამთავრა სულ ექვსმა კაცმა. აქედან სამი რუსია, ერთი ბერძენი და ორი ქართველი—ე. ნიკოლაძე და ნ. ზირაქაშვილი. წინად სემინარიას 40—50 კაცი ამთავრებდა, აქედან ყოველთვის სამ მეოთხედზე მეტს ქართველები შეადგენდნენ ხოლომე.

* * * სინოდალნი კანტორის განკარგულებით ცოტა ცვლილება მოხდა სამღვდელთა და საპრიხედნიკო აღრჩევის საქმეში მრევლთაგან. აღრჩევაზე უნდა დაესწრონ სამრევლოში ადგილობით ბლალაჩინი და პოლიციის ბოქაული და თვალ ყური ადევნონ აღრჩევის საქმეში მამასახლისის მოქმედებას. დიდი რეფორმაა სწორეთ!.. ეს სწორეთ იმას გავს, რომ სასტიკი ავადმყოფობით შეპყრობილს მოუყვანონ ექიმი და იმას დაავალონ მხოლოდ უყუროს სნეულის ტანჯვა-წვალებას. თვით რეფორმა, რომელიც გამოითხოვეს არა მკითხვე „დღეგატებმა“ არ ვარგა და ვინც უნდა დაესწროს იმათ საქმეს არა ეშვებება რა. კენჭის ყრა თუ იქნება უნდა მოხდეს ისე როგორც ეს ნამდვილმა დღეგატებმა დაადგინეს 1905 წელში დეკემბრის თვეში და რომელიც უკვე იციან ჩვენი ორგანოს მკითხველებმა...

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ სარწმუნოებასა და კეთილზნებობაზე.

წიგნი „ღვინობა“

ებრაულს დაბადებაში მოსე წინასწარმეტყველის მესამე წიგნს ეწოდება „ვაჰჰკრა“ — „და უწოდდა“ რადგანაც ამ სიტყვებით იწყება ეს წიგნი. ბერძნული სახელი ამ წიგნისა „ლევიტკონ“ და ქართული (წიგნი) „ლევტელთა“ აღებულია მისი შინაარსიდან; ეს წიგნი შეიცავს წესებს, კანონებს ლევიტელთა თანამდებობის და მოვალეობის შესახებ.)

დრო, ადგილი და მიზანი წიგნის დაწერისა. ლევიტელთა წიგნი დაწერილია სინას მთასთან, ეგვიპტიდან გამოსვლის მეორე წელიწადს; მიზანი ამ წიგნისა მდგომარეობს მასში, რომ დატულიყო ურიათათვის წესები და კანონები მღვდელთა და ღვთის მსახურებისა.

კავთა წიგნისა. წიგნი ლევიტელთა შესდგებოდა ოთხი ნაწილისაგან და დასკვნადგან.

ნაწილი პირველი თთ. I—VII

პირველს ნაწილში აღწერილია წესები ებრაელთა ღვთის მსახურებისა; მათი ღვთის მსახურება შესდგებოდა სხვა და სხვა მსხვერპლთა შეწირვისაგან.

ყველა მსხვერპლთა შორის უმთავრესი იყო მხვერპლი მრგვალი და დასწველი ანუ ყოფილ დასწველი. ყოვლად დასწველად შეიძლებოდა შეეწირათ მსხვილფეხი ცხოველი მაგ. ხარი, წვრილფეხიც მაგ. კრავი, თიკანი, აგრეთვე ფრინველიც — მტრედის მართვე (ბარტყი) ან გვრიტი. სამსხვერპლო ცხოველი უთუოდ ხვადი უნდა ყოფილიყო და ამასთანავე უბიწო, უმანკო, საღი. თვით შეწირვა ხდებოდა ესრე: შემწირველი მოიყვანდა სამსხვერპლო ცხოველს კარვის კარებთან და თვითონ დაკლავდა; დაკლული ცხოველის სისხლს მღვდელი ასხურებდა საკურთხეველის გარშემო; გატყავების შემდეგ, სამსხვერპლო ცხოველს დასჭრიდნენ ნა-

წილნაწილად, გარეცხდნენ ნაწლევებიანად ერთად და ამ გვარად დასწვედნენ საკურთხეველზე; ამავე წესით ხდებოდა ბატკნის, თიკნის და ცხვრის შეწირვაც თუ შესაწირივად მოქონდათ ფრინველი, მღვდელი მოჰკვეთდა თავს სისხლს დასწრეტდა საკურთხეველის კედელთან, წარკვეთდა მხრებს, ბუმბულს დაჰყრიდა საკურთხეველის აღმოსავლეთით, მოსტებდა ფრთებს და დასწვედა საკურთხეველზე, (თ. 1).

უსისხლო მსხვერპლი შესდგებოდა ფქვილისა, ზეთისა და საკმეველისაგან; სწირავდნენ აგრეთვე ზეთში მოხელილს და თონეში გამოცხობილს პურს, ლელანგოს და დაღვრილს პურის მარცვლებს. როცა შემწირველი მოიტანდა შესაწირად უსისხლო მსხვერპლს, მღვდელი ერთს მუჭა ფქვილს, ზეთიანი პურების ნატეხებს და მთლად შემოწირულს საკმეღს დასწვამდა სამსხვერპლოზე, დანარჩენი ინახებოდა მღვდელთა სასარგებლოდ; შესაწირად გამოცხობილი პურები გაუღვივარები უნდა ყოფილიყვნენ. ყველა შესაწირავი, როგორც სისხლიან, ისე უსისხლოც უეჭველად დამარილებული უნდა ყოფილიყო. (თ. 2).

ცხოვრების მსხვერპლად შეიძლებოდა შეეწირათ ორთავე სქესის მსხვილ და წვრილფეხი ცხოველები, მხოლოდ უთუოდ უბიწო კი. შემწირველი თავზე ხელებს დაადებდა შესაწირავს ცხოველს, შემდეგ დაკლავდა კარვის კარებთან; სისხლს მღვდელი მოაპკურებდა საკურთხეველის გარშემო. სამსხვერპლოზე უნდა დაეწვათ მხოლოდ ცმელი (ქონი) ქუსტისა (ნაწლევებისა) მუცლისა ღვიძლი (ღვიძლის ყუური) და თირკმლები; ყველა ცხოველები ცხოვრების მსხვერპლად ერთი და იგივე წესით შეიწირებოდნენ, მხოლოდ ცხვრისა დუმაც იწვოდა სხვა ქონთან ერთად. საზოგადოდ აღკრძალული იყო ცმელის და სისხლის ჭამა. (თ. 3).

უკეთუ ვინმე ისრაილთაგანი შესცოდავდა ღმერთს უნებლიეთ, სისუსტის გამო, მაშინ მას უნდა შეეწირა მსხვერპლი ცხვრისა. თუ მღვდელთ მთავარმა შესცოდა უნებლიეთ, მაშინ მას უნდა შეეწირა მსხვერპლად უბიწო ხბო. მღვდელთ მთავარს ხელები უნდა დაედო თავზე კარვის კარებ წინ მოყვანილი ხბოსთვის და დაეკლა იგი. შეგროვილი სისხლით, ის უნდა შესულიყო „წმიდაში“, ჩაეწო სისხლში თითი და შვიდ გზის ეპკურებინა ეს სისხლი თითით კრეტსამეღის წინ, ნაწილი სისხლისა ეცხო სამსხვერპლოს რქებისთვის და დანარჩენი დაედვარა მის კედლებთან; საკურთხეველ-

ზე უნდა დაეწვათ მხოლოდ ქონი ნაწლებებისა, ბარკლებისა, ღვიძლი და თირკმელები ქონიანათ; დანარჩენი ხორცი ხბოსი და ტყავი უნდა დაეწვათ ბანაკს გარეთ, სადაც იყრებოდა ნაცარი.

თუ შესცოდებდა მთელი ერი, მაშინაც ხმო უნდა შეეწირათ იმავე წესით, როგორც მღვდელთ-მთავარი, მხოლოდ თავზე ხელს დაადებდნენ მოხუცებულნი ერისანი, იმავე წესით უნდა შეეწირათხა, თუ შესცოდებდა მთავარი და, დედალი თხა ან დედალი ცხვარი, თუ შესცოდავდა უბრალო კაცი. (თ. 4).

უკეთუ ვინმე შეეხებოდა არაწმინდებას, მძორს, ნამხეცევს, მკვდარს, ქვეწარმავალს და სხვა ამგვარს, მას უნდა შეეწირა უფლისათვის დედალი ცხვარი, კრავი, გინა ვაცი თხისა; თუ ვერ შეეძლო ამის შეწირვა, მაშინ უნდა შეეწირნა ორი გვრიტი ან ორი მართვე ტრედისა, ერთი ყოვლად დასაწველად და ერთიც ცოდვისათვის. მღვდელი მიიღებდა იმ ფრინველს, რომელიც იყო შესაწირავი ცოდვისათვის, მოკვეთდა თავს, სისხლს აკურებდა საკურთხეველს, დანარჩენს დაღვრიდა საკურთხეველთან; თუ სიღარიბის გამო შემწირველს არ შეეძლო გვრიტების ან მტრედების შეწირვა, მაშინ მას უნდა შეეწირა ფქვილი მეთადი ნაწილი სთველისა უზეთოდ; ამ ფქვილიდან ცოდვისათვის იწირებოდა მხოლოდ ერთი მუჭა, დანარჩენით სარგებლობდნენ მღვდლები.

უკეთუ ვინმე შესცოდებდა დავიწყების გამო, თუ ამ შესცოდებით დაირღვეოდა მისი ვალდებულება ღვთის შესახებ, მაგ. თუ დაავიწყდა დროზე შეტანა მეთადისა ან პირველი მოსაველისა, მაშინ ამ ცოდვის მოსაწინებლად მას უნდა შეეწირნა მსხვერპლი ბრძანისა. შესცოდებული მოიყვანდა მამალს ცხვარს (ვერძს), მოიტანდა აგრეთვე დავიწყებულს შესაწირავს, რომელიც მღვდელს უნდა შეეფასებინა ეს მსხვერპლი; ბრალეული გარდა დავიწყებული შესაწირავისა, იხდიდა კიდევ მისი ღირებულების მეხუთედს, ვერძი ბრალისთვის შეიწირებოდა იმავე წესით. როგორც მსხვერპლი ცოდვისათვის. მსხვერპლი ბრალისა შეიწირებოდა მაშინ, როცა ბრალეული არღვევდა თავისი ცოდვით კარვისა და მის მსახურთა უფლებას. (თ. 5).

ესევე მსხვერპლი ბრალისა შეიწირვოდა მაშინაც, როცა ვინმე მიაყენებდა ზარალს მოყვასს, მეზობელს, მაგ. მოპარავდა რასმე, დაფარავდა ნა-

პოვნს საკუთრებას მეზობლისას, ან უარს ეტყოდა მიბარებული მიცემაზე. გარდა ვერცხლის შეწირვისა მსხვერპლად. ბრალეული ვალდებული მოვალე იყო დაებრუნებინა პატრონისათვის საკუთრება და კიდევ მეხუთედი ნაწილი მისი ღირებულებისა (თ. 6, 1—7).

მსხვერპლის შეწირვის საქმეს განაგებდნენ მღვდელთმთავარი და მღვდლები; მღვდლები ვალდებულნი იყვნენ ყური ეგდოთ, რომ ცუცხელი მარადის კვხვბადეს საკურთხეველსა და ახა დაშრტეს. მათ უნდა გაეწმინდათ სამსხვერპლო საკურთხეველი წინა დლით შეწირულ მსხვერპლთა ნაცრისგან, მოემზადებინათ შეშა ახალი შესაწირავისთვის დასაწველად; უსისხლო მსხვერპლიდან მათ უნდა დაეწვათ მხოლოდ ერთი მუჭა ფქვილი და ზეთი და მთლად გუნდრუკი, დანარჩენი უღვიარი გამოცხობილი პური თონეში, უნდა შეექაშნათ, როგორც დიდი სიწმიდეს; ეს კანონი ეხებოდა ხალხისაგან შეწირულს უსისხლო მსხვერპლს. მღვდელთაგან შეწირული კი მთლად უნდა დამწვარიყო საკურთხეველზე. ხორცი ცოდვისათვის შეწირული ცხოველისა მთლად ეკუთვნოდა იმ მღვდელს, რომელმაც იმ დღეს აღასრულა მსხვერპლთ შეწირვის მღვდელ მოქმედება; ეს ხორცი მას უნდა შეექაშნა კარვის ეზოში. (6, „—30). ბრძანისთვის შეწირული ვერძის ხორციც მღვდელმოქმედების აღმასრულებელს ეკუთვნოდა, ისიც კარვის ეზოში უნდა ექაშნა; ყოვლად დასაწველი მსხვერპლისგან კი მასვე ეკუთვნოდა მხოლოდ ტყავი, მასვე ეკუთვნოდა იმავე მსხვერპლიდან დარჩენილი ფქვილი, ზეთში მოზეულილი და თონეში გამოცხვარი პურები. ცხვრების მსხვერპლად გარდა ცხოველისა, უნდა მოეტანათ კიდევ ფქვილი, ზეთი და გაუღვივარი კომისგან გამოცხობილი პურები შესაწირავად, შეიძლებოდა გაღვიებული პურის მოტანაც, მაგრამ მხოლოდ ხორციან შესატანებლად, ერთი რომელიმე ნაწილი ამისი იწირებოდა მსხვერპლად, დანარჩენი კი ეძლეოდა მღვდელს. ხორცი დარჩენილი ამ მსხვერპლიდან უნდა ექაშათ იმავე დღეს; თუ ეს მსხვერპლი შეწირული იყო აღთქმით, ან ნებით, მაშინ მეორე დღესაც შეიძლებოდა მისი ქაშა, მესამე დღეს, თუ დარჩებოდა რამე, უთუოდ უნდა დაეწვათ. იმავე მსხვერპლიდან საზოგადოდ ყველა მღვდლებს ეძლეოდათ მკერდი, მარჯვენა ბეჭი კი მღვდელმოქმედების აღმასრულებელს. (თ. VII).

ზემო აღწერილიდან სჩანს, რომ ებრაელთა მსხვერპლები, მასალის მიხედვით, იყვნენ ორგვარნი —სისხლიანი და უსისხლო, ხოლო შინაგანი მნიშვნელობით კი განიყოფებოდნენ ოთხ სახედ: 1, მსხვერპლი უფოჯად დასაწყველი. ანუ მრგვლიად დასაწყველი, 2, მსხვერპლი სცხოვრებელი, 3. მსხვერპლი ცოდვისათვის და 4, მსხვერპლი ბრძალისა. ამ მსხვერპლების მასალას შეადგენდნენ შინაური მსხვილ და წვრილფეხი ცხოველები, ორთავე სქესისა, ე. ი. ცხვრები, თხები, ძროხები, ხარები; მფრინველებიდან გვრიტები და მართვენი (ბარტყები) ტრედისანი. მსხვერპლად შესაწირავი ცხოველები და მფრინველები უნდა ყოფილიყვნენ უბიწონი და უმანკონი, უნაკლულონი, არა უმცირესი შვიდი ღლისა დაბადებიდან და არა უდიდესი სამი წლისა (ცხოველები). უსისხლო მსხვერპლად შეიწირებოდა ხორბალი ან ფქვილი ხორბლისა. შეიძლებოდა შეეწირათ ქრთილიც (შემოდგომაზე დათესილი ქერი); უსისხლო მსხვერპლებთან ერთად მოჰქონდათ ზეთი და გუნდრუკი; მარილი კი უთუოდ თან ახლდა, როგორც სისხლიან, ისე უსისხლო მსხვერპლს; გარდა იმისა, აღთქმის ქვეყანაში ყოფნის დროს ებრაელთ უნდა შეეწირათ ჯვინოც (რიცხვთა 15,1—5).

ცხოველებით და პურით, რომლებიც იყვნენ უმათვრესი სამსხვერპლო მასალები, ებრაელნი სწირავდა ღმერთს ყოველსავე იმას, რაც აუცილებლად საჭირო იყო ცხოველებისა და კეთილდღეობისათვის ქვეყანაზე. შემწირველი ამითი აღიარებდა სურვილს შეეწირა ღვთისათვის ყოველივე თვისი სიკეთე და ქონება და სიცოცხლე და მოელო მისგან სულიერი საზრდო, საუკუნო ნეტარება.

სისხლიან მსხვერპლთა შორის ყველაზე უმათვრესი იყო მსხვერპლი მრგვლიად დასაწყველი, ანუ უფოჯად დასაწყველი. ამ მსხვერპლად უნდა დაწულიყო მთელი ცხოველი ან მფრინველი; ეს მსხვერპლი ნიშნავდა სრულს მინდობას კაცისა ღვთისადმი სულით, ხორციით და ყოველი ძალით და სრულს შერიგებას ღვთისა და კაცს შორის აღთქმული თესლით; ამიტომ ყ-დ დასაწველ მსხვერპლად უნდა შეწირულიყო მხოლოდ მამრი სქესის ცხოველი. ეს მსხვერპლი ყველა მსხვერპლზე უძველესია და დაწესებულია ღვთისაგან სამოთხეში (დაბ. 3).

მსხვერპლი ცხოველისა იყო სამგვარი 1, საქებელი, რომელიც უნდა შეეწირათ ღმერთს ღვთისა-

წაულებში, 2, აღთქმითი, —როცა კაცი რაიმე წყალობას სთხოვდა ღმერთსა და ნებსითი, —სამადლობელად მიღებული წყალობისათვის; ცხოველების მსხვერპლად შეიწირებოდა ორთავე სქესის ცხოველები; რადგანაც ზოგიერთი ნაწილი ამ მსხვერპლად შეწირული ცხოველებისა ეძლეოდათ მღვდლებს და ლევიტელებს, ამიტომ ფიქრობენ, რომ ეს მსხვერპლი დაწესებულია ღვთისაგან ნოეს დროს, როცა ღმერთმა კაცს ხორცის ქამის ნება დართო. მსხვერპლები ცოდვისათვის და ბრძალის დაწესებულ არიან მოსე წინასწარმეტყველის დროს განსაწმედელად სინას მთაზე მიღებული სჯულის წინააღმდეგ შეცოდებათაგან.

ზემო აღნიშნული მსხვერპლთა შეწირვა სრულდებოდა სხვა და სხვა წესებით, ეს წესები შემდეგია: 1, მოყვანა მსხვერპლად შესაწირავი ცხოველისა სამსხვერპლოსთან, 2, ხელის დადება მის თავზე და 3, სხურება სისხლისა. ამ წესებს თავისი მნიშვნელობა ჰქონდა. ცხოველის მოყვანით შემწირველი მთლად სწირავდა თავის თავს ღმერთსა; ცხოველის თავზე ხელის დადებით იგი გადასცემდა მას იმ სარწმუნოებრივს გრძნობას და განწყობილებას, რომლებითაც თვითონ იყო მოკლული იმ ჟამს, —სრული მინდობა ღვთისადმი, სინანული ცოდვებისა და მადლობა ცოდვათა მიტევებისათვის. დაკვლა ცხოველისა ნიშნავდა სასიკვდილოდ განწირვას შემწირველის სიცოცხლისას; სისხლის სხურება ნიშნავდა მსხვერპლის შემწირველის ცოდვათა განწმედას და ღმერთთან შერიგებას. სისხლი აღნიშნავდა სულს შემწირველისას, ხორცი კი მისს ხორცს, ამიტომ ხორცის ცეცხლით დაწვა აღნიშნავდა ცოდვის გავლენის მოსპობას ცხოველაზე, სიკვდილის ძირიანად აღმოფხვრას და სულიწმიდის მადლის ცეცხლით განწმედას ყოველისავე ცოდვისათვისა და განხრწნადისაგან.

(გაგრძელება იქნება).

რედაქციისაგან.

მდ. ა. ჯანელიძეს. ვაზეთი ყოველთვის გეგზავნებათ პოლიციის ბოქაულის სახელზე გადმოსაცემდ. უნდა მოიკითხოთ მასთან. ნუ თუ აქნობამდისინ არ შეგეძლოთ მოგეწერათ რომ ვაზეთს არ იღებ ფოსტიდან?

წელიწადი

მეხუთე

1908.

სანაშრომრიუმი

და

საზაფხულო სამუშაო

ექიმის ვახტანგ დ. ლამაშიძისა

„კატარა-ცემში“, ბაკურჩიანის რკინის გზაზე.

საზაფხულო
მთის სადგური
4400 ფუტის
სიმაღლეზედ.

„კატარა-ცემში“ მდებარეობს ბორჯომის ხეობაში, თრიალეთის ქედის ერთ-ერთ კალთაზედ, ბაკურჩიანის რკინის გზაზედ, სადგურ ნიკოლაევოსა და საკოქავს შუა, მალმობ ვაკეზედ, 4400 ფუტის ანუ 1340 მეტრის სიმაღლეზედ. 230 ფუტით მაღალია აბასთუმანზე).

მიიღებინან: ვინც არის ნაავადმყოფარი, სხვა და სხვა სნეულებისაგან დაღლილ-დასუსტებული, შეტადრე ვისაც გამოვლილი აქვს განმეორებით: ინფლუენცა, ბრონხიტი, ფილტვის სხვა-და-სხვა ავადმყოფობა; ვინც მალა-დაკარგულია, სისხლ-ნაკლები, ნერვებ-აშლილი, ქაობის ციებით ანუ ტყირპის გადიდებით დასუსტებული; ვისაც სხეული დასძაბუნებია ჰაერის, სინათლისა და საზრდოს ნაკლებულობით, ან ცხოვრების შეუფერებელ პირობებით; სტომაქისა და ნაწლავების აშლილობით დასნეულებული, გონებით მოქანცულნი და საერთოდ ყველანი, ვისაც-კი სამკურნალო მეცნიერების რჩევით ესაჭიროება: ჰაერის გამოცვლა, დასვენება, სხეულის გამაგრება და ქალაქის მორიდება ცხელ ზაფხულის თვეებში.

არ მიიღებინან: მწოლიარე ავადმყოფნი, რომელიმე გადამდებ სენით შეპყრობილნი, ფილტვის სიჭლექით დაავადმყოფებულნი, სულით ავადმყოფნი და არც ისინი, ვისაც რომელიმე მიზეზისა გამო მაღალ მთა-ადგილს ყოფნა სარგებლობას ვერ მოუტანს.

სამკურნალო საშუალებად არის დასახული:

- 1) მთის წმინდა ჰაერი, მზატე, გრილი, ფიჭვის სუნით შეზავებული და ყოველ-გვარ უსუფსაობას მოშორებული;
- 2) გუნებისა და სხეულის დასვენება, სრული შეუდრეობა, შუა-გულ ტყეში ყოფნა, უსიამოვნო ხმაურების მოშორებით;
- 3) უხვი საზრდობა დღეში ხუთჯერ: საუზმე დილის 8 ს., მეორე 10 ს., სადილი 1 ს., სამზარი 4 ს., ვახშამი 7 ს.,
- 4) წელით ექიმობა;
- 5) სხვა და სხვა გვარი შექცევა-თამაშობა;
- 6) სამკურნალო გარჯიშობა;
- 7) სახალისო და გასართობი საშუალო და სხვა და სხვა ხელ-საქმე, საადვილო და სხეულისათვის მარგებელი თვითყელის აკეზებულებსთან შეჩვეული;
- 8) ჯგუფებზედ სეირნობა და მოგზაურობა ახლო მიდამოებში, და სს.

ყოველი შემოსვენებული საშუალება შემოდებულია მეცნიერებისაგან დამტკიცებულ წესისამებრ და კერძოდ თვითყელის აკეზებულებსთან არის შეფარებული, ექიმის მუდმივ სელმძღვანელობით.

დაწვრილებით ცნობების შესატყობად მსურველთ უნდა მიმართონ ექიმს ვახტანგ დავითის ძეს ღამაშიძეს, მისის 31-მდე ქალაქ თბილისს, შემდეგ-კი ბორჯომით, ზატარა-ცემის სასტორიუმში.

მისასვლელი გზა: ბორჯომიდან ორი საათის სავალზედ, ბაკურჩიანის რკინის გზით, მე-25 ვერსზე სადგურ ნიკოლაევოს შემდეგ საკუთარი ბაქანი: „ღამაშიძის ბაქანი“, (Платформа) სადაც ყოველი სახალისო მატარებელი ჩერდება საკუთრად სასტორიუმისათვის.

მატარებლების მიმოსვლა ბორჯომიდან ბაკურჩიანამდე და უკან—დღეში ორჯერ.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამაშიძე, 30 ივნისი 1908 წ.

სტამბა ჟურნალის „მწყემსი“-ს რედაქციისა (დეკ. დ. ბ. ღამაშიძისა) ყვირილა საკუთარ სახლში.